

з лірою. По боках від нього розміщені лісові мешканці, що прийшли на звуки його ліри – хижа пантера та її жертва – лань. Але у В. Клокова хижак і жертва примирені й зачаровано горнутья до Орфея. Урівноважена композиція, строга симетрія пластичних об'ємів та просторових пауз між ними підкреслюють лад і красу, що панує в ідеальному світі.

До скульпторів-класицистів в українській скульптурі можна віднести й Б. Довганя, але яскраві індивідуальності цих майстрів не роблять їх роботи схожими.

Спроба відродити дух античності через звернення до давньогрецької міфології, вираження ідеї гармонії через принципи античної пластики втілені в таких творах В. Клокова 1990-х років, як «Актеон» (1999), «Викрадення Європи» (1998), «Афродіта та Діоніс» (1998), в яких послідовно дотримано та розвинуто певні пластичні канони.

Непорушність єдності етичних й естетичних ідеалів В. Клокова – «категоричний імператив», що виводить його на найвищий щабель досягнень у галузях станкової, монументальної та декоративної скульптури, дозволяє йому посісти особливе, провідне місце в скульптурі другої половини ХХ ст.

---

¹ Лисенко Л. Скульптор Михайло Лисенко та його учні. – К., 2006.

² Муравина Е. Проблемы синтеза пространственных искусств (очерки теории). – М., 1982.

³ Бюст роботи В. Клокова, виконаний 1961 р., встановлений на Солом'янській площі в м. Києві 1971 р. Пам'ятник М. Островському В. Зноби встановлений у м. Шепетівці 1966 р.

⁴ Модель виконано 1969 р. в бронзі, пам'ятник встановлено 2005 р. без участі скульпторів у Феодосії.

⁵ З багатьох варіантів проектів у м. Путивлі на дитинці стоїть бронзова фігура Ярославни (1979).

⁶ Встановлена в м. Москві на масиві «Крилатське». Фігурку хлопчика викрали.

*Жанна Карбовська
(Кам'янець-Подільський)*

ЕТНОГРАФІЧНА КОЛЕКЦІЯ МУЗЕЮ КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО ЗА ОПИСОМ 1909 РОКУ

Зародження інтересу до матеріальної та культурної спадщини Поділля відбулося в першій половині ХІХ ст. З утворенням 1834 р. губернського Статистичного комітету було розпочато збір даних про населення, господарство, побут [1], але науково-обґрунтована, організована діяльність пов'язана із заснуванням 1865 р., із санкції Синоду при Кам'янець-Подільській духовній семінарії, Комітету для церковно-історичного й статистичного опису Подільської єпархії, який отримав назву «Подільський Єпархіальний Історико-статистичний комітет». Роботою Комітету, представниками якого була 21 особа: 9 від єпархіального і 12 від училищного (освітянського) відомств, – керували, а також активно працювали, протоіереї П. Троїцький, Л. Лотоцький, священник М. Орловський, професор духовної семінарії Д. Синицький, учителі цього закладу – М. Багинський, О. Павлович й інші дослідники-краєзнавці [1].

Давньосховище (музей) у губернському м. Кам'янці-Подільському засноване 1890 р. при Подільському Єпархіальному Історико-статистичному комітеті для збору та збереження пам'яток церковно-релігійного й народного життя Поділля [3] завдяки сподвижницькій діяльності голови Подільського Єпархіального Історико-статистичного комітету, архієпископа Дмитрія та його помічників Є. Сіцинського і М. Яворовського, а також членів Комітету Й. Ролле, М. Дороновича й інших, які розуміли, що вивезені пам'ятки старовини, мистецтва, етнографії «...шезали безслідно з Поділля...», адже їх вивозили в міста – Петербург, Київ, Харків, Варшава [1]. У 90-х роках ХІХ ст. відбулася структурна перебудова Єпархіального комітету в представницьке історико-краєзнавче товариство, яке в 1890 р. налічувало 38 дійсних членів і 16 кандидатів у дійсні члени.

За матеріалами щорічних звітів Комітету і Подільського Церковного Історико-археологічного товариства, утвореного з Комітету 1903 р., можемо проаналізувати надходження до музею

предметів матеріальної культури з усієї Подільської губернії (міст, містечок, сіл), від часу заснування Давньосховища-музею і до Першої світової війни.

Цілісну картину колекцій музею, систематизовану за відділами (загалом 16), подано в «Описании предметов старины» (1909 р.), яке уклав завідувач музею, протоієрей Є. Сіцинський. Даним описом охоплено 7 684 предмети, із них етнографічних – 1 304 одиниці, у передмові автор зауважив: «В это собрание древностей поступали главным образом церковные древности, но не исключались и другие предметы старины. Будучи единственным в Подолии общественным собранием древностей, музей собирает все, что относится к археологии, истории и этнографии местного края» [2].

Етнографічна колекція формувалася завдяки активній діяльності членів Товариства, зокрема Є. Сіцинського, який безпосередньо приймав і реєстрував речі, а також спрямовував збирацьку роботу, попередньо підготувавши для цього Програму зі збору писанок і вишивок, яку надрукували в журналі «Православная Подолия» [8]. Дана Програма була обґрунтована тим, що «...в музее Подольского Историко-археологического общества устраивается этнографический отдел, в котором будет собираться материал, характеризующий быт нашего народа и его духовную природу» [3]. У передмові до Програми Є. Сіцинський, ведучи мову про необхідність збору всіх предметів народного побуту, насамперед акцентував увагу на збиранні писанок і зразків вишивок, звертався до священників, учителів, молоді із закликом здійснювати збирання матеріалів у різних місцевостях Подільської губернії та передавати їх до музею Товариства в м. Кам'янці-Подільському.

За матеріалами опису (1909 р.) нами складено таблицю, в якій за групами подано етнографічні матеріали, зібрані в Подільській губернії (табл. 1).

Таблиця 1

**Етнографічна колекція Давньосховища (музею)
за описом 1909 року, кількість предметів ¹**

Губернія, місто, повіт	Предмети матеріальної культури за групами						
	Разом	Тканина	Одяг	Вишивки	Писанки	Дерево	Кераміка
Подільська губернія	1182	23	7	545	440	7	160
м. Кам'янець-Подільський	96	—	—	—	70	1	25
Кам'янецький повіт	48	5	—	6	—	2	35
м. Балта	1	—	1	—	—	—	—
Балтський повіт	1	1	—	—	—	—	—
м. Бар	20	—	—	—	—	—	20
Брацлавський повіт	232	—	—	224	—	—	8
Вінницький повіт	15	—	—	—	—	—	15
м. Гайсин	12	—	—	—	—	—	12
Гайсинський повіт	2	—	1	—	—	1	—
Летичівський повіт	281	—	—	14	250	3	14
Літинський повіт	105	—	—	105	—	—	—
Могилівський повіт	175	7	2	46	120	—	—
Ольгопільський повіт	—	—	—	—	—	—	—
Проскурівський повіт	22	—	2	5	—	—	15
Ушицький повіт	167	6	—	145	—	—	16
Ямпільський повіт	5	4	1	—	—	—	—

Більша частина колекції – це альбоми зі зразками вишивок, які зібрані членом Подільського Історико-археологічного товариства С. Венгржиновським 1904 р. в с. Тростянець Брацлавського повіту Подільської губернії [4]; В. Ступницькою в с. Літинки Літинського повіту і Н. Беднаровською із с. Ольховця Ушицького повіту 1905 р. [5]; а також членами Товариства Г. Венгржиновським у с. Северинівка, Чернятин Летичівського повіту, С. Венгржиновським у с. Тро-

стянець Брацлавського повіту 1906 р., Н. Беднарівською в 1906 р. [6]. Від М. Левицької отримано зразки вишивок зі с. Струги Великої Ушицького повіту (Ктк. 458), від Станіслава Козубовського – із сіл Бодачівки та Патринців Ушицького повіту.

Зразки вишивок зберігаються в альбомах (таблицях), упорядковані й підписані Є. Сіцинським.

У колекції пасхальних писанок в «Описании предметов старины» лише зазначено, що їх зібрано з різних губерній, а саме: із м. Яришева Могилівського повіту, с. Мазники Летичівського повіту, із м. Кам'янця-Подільського.

Проаналізувавши Звіти Подільського Церковного Історико-археологічного товариства за десятиліття (1904–1914 рр.), нами з'ясовано напрями та інтерес щодо збору етнографічних матеріалів (які надійшли з усіх повітів губернії, окрім Ольгопільського). Опис 1909 р. подав лише кількісні надходження, без зазначення особистих даних збирача.

Отже, найбільше етнографічних матеріалів – зразків вишивок та писанок – зібрано за період 1904–1906 рр.

---

¹ Див: Опись предметов старины. Составил прот. Е. Сецинский Каменец-Подольский. – 1909. – Ч. 2. – С. 104, 105.

1. *Баженов Л.* Историчне краєзнавство Правобережної України ХІХ – на початку ХХ ст. Становлення. Історіографія. Бібліографія. – Хмельницький, 1995. – С. 61, 65, 68.
2. Опись предметов старины...
3. Устав Подольского Епархиального Историко-статистического комитета и состоящих при нем древнехранилища и епархиальной библиотеки // ПЕВ. – 1895. – № 1. – С. 1, 2. (С. 1. Параграф 3. «Епархиальное церковное Древнехранилище, для сосредоточения и сохранения древностей, имеющих отношение к истории Подольской епархии, и для пособия членам Комитета в их занятиях, включает в себе: 1) библиотеку Историко-статистического Комитета, 2) архив и 3) (музей) вещественные памятники церковной древности.)
4. Отчет Подольского Церковного Историко-археологического общества за 1904 год // Православная Подолия. – 1905. – С. 11.
5. Отчет Подольского Церковного Историко-археологического общества за 1905 год // Православная Подолия. – 1906. – С. 11.
6. Отчет Подольского Церковного Историко-археологического общества за 1906 год. – Каменец-Подольский. – 1907. – С. 7.
7. Отчет Подольского Церковного Историко-археологического общества за 1907 год. – Каменец-Подольский, 1908.
8. *Сецинский Е.* Программа для собирания писанок и вышивок // Православная Подолия. – 1906. – № 2.

*Зінаїда Косицька
(Київ)*

ПРОВІДНІ СУЧАСНІ МАЙСТРИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИТИНАНКИ (за матеріалами ІV Всеукраїнського «Свята витинанки»–2008))

З 28 травня по 1 червня 2008 р. в Могилів-Подільському відбулося ІV Всеукраїнське свято народного мистецтва «Українська витинанка». Воно стало вже традиційним форумом майстрів сучасності. Перша подібна зустріч пройшла в 1993 р. Її організатори – Вінницький обласний Будинок народної творчості й Могилів-Подільський Будинок народної творчості – зусиллями людей, закоханих у мистецтво (Цвігун Тетяна Михайлівна, Городинська Оксана Василівна Свіргун Олександр Федорович, Гричанюк Любов Кирилівна й багато інших), зібрали близько